מהדורה למורה – מפתח תשובות

מטרות הדף:

- להכיר מקורות יהודיים מרכזיים העוסקים בבחירה חופשית
- להבין את הרעיון של אחריות אישית על פי התורה, המשנה והרמב"ם
- לקשר בין המקורות לבחירות יומיומיות בחיי בני נוער

גרסה רגילה – כל הפריטים.

חלק א' – הבנת המקורות

1. א – הבחירה ניתנת לנו מחדש בכל יום
2. ב – לבחור בדרך הטובה
3. ב – לקין
4. ב – שהדחף מחכה קרוב ומנסה למשוך
5. ב – השגחה וידיעה מול רשות לבחור
6. ב – האדם עצמו באמצעות בחירותיו

חלק ב' – נכון או לא נכון

1. נכון – הפסוק מציב את החיים והטוב מול המוות והרע
2. לא נכון – הפסוק אומר 'למען תחיה אתה וזרעך' - גם לדורות הבאים
3. לא נכון – נאמר 'ואתה תמשול בו' - יש לאדם יכולת לשלוט
4. לא נכון – המשנה מחזיקה את שני הרעיונות יחד, לא סותרת
5. נכון – כך נאמר בדברי הרמב"ם

חלק ג' – השלמת מילים

1. היום
2. חיים
3. תשוקתו
4. הרשות
5. הטות

חלק ד' – התאמת מקור לרעיון

- 1 – ג (האדם ניצב מול שתי דרכים - טוב ורע)
- 2 – ה (כדאי לבחור בדרך הטובה, זה משפיע גם על העתיד)
- 3 – ב (הדחף מחכה לאדם אך הוא יכול לשלוט בו)
- 4 – א (יש ידיעה והשגחה, ובכל זאת לאדם יש בחירה)
- 5 – ד (אין גורל שקובע מראש אם אדם יהיה טוב או רע)

חלק ה' – כתיבה אישית

1. התלמיד יבחר מקור רלוונטי ויסביר קשר אישי - למשל, בחירה בין כעס לאיפוק, בין עצלות למאמץ
2. תשובה אישית המתבססת על רעיון הבחירה החופשית - לכל אדם יש יכולת להטות את עצמו לכיוון אחר

כרטיס יציאה – מה לחפש

- התלמיד מבין שלאדם יש כוח וחופש לבחור
- דוגמה אישית רלוונטית כמו כעס, עצלות או פיתוי
- תשובה המבוססת על הרעיון שאין גורל קבוע מראש ושהאדם יכול להטות את עצמו

טיפים להפעלה:

- מומלץ לקרוא כל מקור בקול ולתת לתלמידים לנסח במילים שלהם לפני המעבר למשימות
- אפשר לפתוח דיון קבוצתי סביב שאלת ההתמודדות עם 'רובץ בפתח' מניסיון אישי
- לחבר בין המקורות לדוגמאות עכשוויות מחיי בני הנוער כדי לחזק את ההבנה

דף תרגול: מקורות על בחירה חופשית ואחריות

דף התלמיד/ה רגיל

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בדף זה נפגוש חמישה מקורות יהודיים - מהתורה, מהמשנה ומהרמב"ם - שעוסקים בשאלה האם לאדם יש בחירה חופשית, ואיך הוא יכול לשלוט בדחפים שלו.

1 חלק א' – הבנת המקורות

הקיפו את התשובה הנכונה.

1. מה המשמעות של המילה 'היום' בפסוק מדברים ל, טו?

א) הבחירה ניתנת לנו מחדש בכל יום ב) הבחירה היתה רק פעם אחת בעבר

ג) הבחירה שייכת רק ליום מסוים בשנה ד) אין משמעות מיוחדת למילה

2. מה התורה ממליצה לאדם לעשות על פי הפסוק 'ובחרת בחיים'?

א) להימנע מכל בחירה ב) לבחור בדרך הטובה ג) לבחור תמיד בדרך הקלה

ד) להשאיר את הבחירה לאחרים

3. למי פונה הפסוק 'הלוא אם תיטיב' בספר בראשית?

א) לאברהם ב) לקין ג) למשה ד) ליעקב

4. מה אומר הדימוי 'חטאת רובץ לפתח'?

א) שהחטא נמצא רחוק מהאדם ב) שהדחף מחכה קרוב ומנסה למשוך ג) שאין לאדם שום דחפים

ד) שהחטא כבר קרה ואי אפשר לשנות

5. מה שני הרעיונות שהמשנה באבות מחזיקה יחד?

א) עושר ועוני ב) השגחה וידיעה מול רשות לבחור ג) שינה וערות ד) עבר ועתיד

6. על פי הרמב"ם, מי קובע אם אדם יהיה צדיק או רשע?

א) הגורל מראש ב) האדם עצמו באמצעות בחירותיו ג) ההורים בלבד ד) אין לאדם שום השפעה

2 חלק ב' – נכון או לא נכון

סמנו ✔ נכון או ✘ לא נכון.

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
1	לפי דברים ל, טו, האדם ניצב מול שתי דרכים - טוב ורע.	☐	☐
2	הפסוק 'ובחרת בחיים' מתייחס רק לאדם עצמו ואינו משפיע על אחרים.	☐	☐
3	על פי בראשית ד, ז, לאדם אין שום יכולת לשלוט בדחף שלו.	☐	☐
4	המשנה באבות אומרת ש'הכל צפוי' סותר לחלוטין את הרעיון של 'הרשות נתונה'.	☐	☐

#	משפט	✔ נכון	✘ לא נכון
5	הרמב"ם טוען שאדם יכול להיות צדיק כמו משה רבנו או רשע כמו ירבעם, בהתאם לבחירתו.	☐	☐

3 חלק ג' – השלמת מילים

השלימו את המילה החסרה.

1. ראה נתתי לפניך _____ את החיים ואת הטוב ואת המוות ואת הרע

2. ובחרת ב _____ למען תחיה אתה וזרעך

3. ואליך _____ ואתה תמשול בו

4. הכל צפוי ו _____ נתונה

5. לכל אדם ניתנה הרשות ל _____ את עצמו לדרך טובה או לדרך רעה

4 חלק ד' – התאמת מקור לרעיון

התאימו: כתבו ליד כל מספר את האות המתאימה מהעמודה השמאלית.

1. דברים ל, טו	___	**א.** יש ידיעה והשגחה, ובכל זאת לאדם יש בחירה
2. דברים ל, יט	___	**ב.** הדחף מחכה לאדם אך הוא יכול לשלוט בו
3. בראשית ד, ז	___	**ג.** האדם ניצב מול שתי דרכים - טוב ורע
4. משנה אבות ג, טו	___	**ד.** אין גורל שקובע מראש אם אדם יהיה טוב או רע
5. הרמב"ם, הלכות תשובה	___	**ה.** כדאי לבחור בדרך הטובה, זה משפיע גם על העתיד

5 חלק ה' – כתיבה אישית

כתבו תשובה מלאה במשפטים שלמים.

1. בחרו אחד מהמקורות שקראתם וכתבו איך הוא יכול להנחות אתכם בבחירה יומיומית קטנה.

2. הרמב"ם אומר שאין משפט כמו 'אני כזה, אי אפשר לשנות'. מה הייתם עונים למי שאומר משפט כזה?

כרטיס יציאה

מה פירוש הביטוי 'הרשות נתונה'?

תנו דוגמה לדחף ש'רובץ בפתח' בחיי היומיום שלכם

מה לדעתכם הרמב"ם היה אומר למי שטוען שאי אפשר להשתנות?

איך הרגשתי בשיעור? ☹ 😐 🙂 😀